

**Nga
rrëfenjat
te lojërat –
gjithashtu
në gjuhën
tuaj**

Dashuria e gjuhës nis në krahët e dashurisë* . Leximi është një aktivitet i këndshëm i përbashkët për prindin dhe fëmijën dhe ai zhvillon gjithashtu gjuhën dhe të folurin e fëmijës, aftësitë e të dëgjuarit e fokusimit dhe fjalorin.

Duke treguar rrëfenja, mund ta bëni më të lehtë për fëmijën që t'i bashkohet grupeve të lojës në këndin e lojërave, qendrat e kujdesit ditor, kujdesin ditor familjar, klub, bibliotekë ose oborr.

Përmbajtja e lojërave të fëmijëve dhe marrëdhëniet e krijuara kur ata luajnë mund të përmirësohen, edhe përmes kufijve të gjuhës, me një diplomë të rrëfenjës, rrëfenja familjare ose metodën e krijimit të rrëfenjës, ku i rrituri shkruan fjalë për fjalë rrëfenjën e treguar nga fëmija.

Le të tregojmë rrëfenja dhe përralla!

FRYMËZONI

Një tregues rrëfenjash frymëzues u ngjall fëmijëve habi, u lë hapësirë atyre që atyre që të mendohen dhe reagojnë, i nxit ata që të ndajnë eksperiencat e tyre dhe nuk e shpjegon rrëfenjën në shumë detaje.

Fëmija ndikon mënyrën në të cilën rrëfenja është interesante përmes pushimeve, gjesteve dhe pyetjeve shakatare të të rriturit si dhe të shikuarit bashkë të figurave. Çfarë mendimesh dhe ndjenjash ngjalli rrëfenja? Mësimi ose mesazhi kryesor i rrëfenjës zhvillohet në ndërgjegjen e fëmijës dhe gradualisht copëzat e ndryshme gjejnë vendet e tyre.

* Päivi Heikkilä-Halttunen

MËSONI RRËFENJËN

Ju duhet ta mësoni rrëfenjën përpara se ta tregoni duke u familjarizuar me subjektin dhe duke krijuar një seri të imazheve mendore për situatën dhe personazhet. Është e mjaftueshme që të mësoni përmendësh disa fjalë tipike. Nuk ka nevojë që të përsëritni tekstin fjalë për fjalë. Imazhi mendor i vetë treguesit të rrëfenjës tundon imagjinatën e fëmijës, kur ai e beson atë.

PËRSËRITNI

Elementet bazë të një përralle ose rrëfenje tjetër interesante përfshijnë:

- Kornizën “Na ishte një herë...” (duke pretenduar se mund të ketë ndodhur një herë)
- subjektin dhe personazhe të qarta
- luftën midis të mirës dhe të keqes
- heroin i cili i tejkalon pengesat
- një fund të lumtur.

Fëmija gëzohet nga një rrëfenjë që ka diçka që lidhet me mendimet e tij aktuale. Ju duhet t'ia lexoni ose tregoni fëmijës për sa kohë që ai dëshiron që ta dëgjojë sërish. Frika është interesante, por rrëfenja nuk duhet të jetë shumë emocionuese, pasi çdo fëmijë reagon ndryshe. Fëmija nuk duhet të lihet vetëm i frikësuar.

KU T'I GJENI RRËFENJAT?

Lista e librave të Diplomës së rrëfenjave, e cila nxit tregimin e rrëfenjave në formën e lojës, specifikon gjuhën në të cilën çdo libër është në dispozicion në biblioteka. Kjo nënkupton që një grup fëmijësh mund të zgjedhë një libër që familjet mund ta lexojnë njëkohësisht në gjuhën e tyre amtare. Në këtë mënyrë, rrëfenjat familjare ndihmojnë në krijimin e një themeli për imazhet e përbashkëta në lojërat kreative të luajtjes së rolit – edhe përmes kufijve gjuhësorë.

Rrëfenjat e lidhura me sendet dhe fotografitë e familjes u interesojnë fëmijëve dhe janë tashmë “familjare”. Rrëfenja të tilla, kur ndahen me një grup fëmijësh, mund të sigurojnë gjithashtu material për lojëra të përbashkëta.

Rrëfenjat imagjinare të cilat fëmijët i krijojnë vetë mund të shërbejnë gjithashtu si pikënisje ose vlerë e shtuar për lojërat krijuese të grupit. Në metodën e krijimit të rrëfenjës, për shembull, i rrituri thotë: “Trego një rrëfenjë ose përrallë, në mënyrën që dëshiron. Do ta shkruaj fjalë për fjalë, në mënyrën se si e tregon. Kur rrëfenja të mbarojë, do të ta lexoj në mënyrë që të mund ta rregullosh nëse dëshiron.” Në metodën e krijimit të rrëfenjës, i rrituri nuk paraprin ose drejton rrjedhën e diskutimit ose vlerëson rrëfenjën. Treguesi i rrëfenjës vendos se çfarë dëshiron të tregojë, si dëshiron ta tregojë dhe çfarë dëshiron të përjashtojë.

Pasuroni lojën me rrëfenja dhe përralla!

PRINDËRIT MUND TË MBËSHTESIN LOJËN

Prindërit mund të ndajnë vëzhgimet e tyre rreth asaj që i frymëzon fëmijët për rrëfenjat. Kjo ndihmon në adresimin e temave që i interesojnë çdo fëmije në bazë të rrëfenjave që janë bërë familjare për të gjithë grupin.

Rrëfenjat përsëriten përmes vizatimit, të kënduarit, të kërcyerit dhe metodave të tjera në qendrat e kujdesit ditor, klube, këndet e lojërave dhe bibliotekave gjatë orëve të rrëfenjës në gjuhë të ndryshme. Kjo i ndihmon fëmijët që të gjejë perspektiva të ndryshme për ngjarjet e rrëfenjës, të zgjerojnë pikëpamjet e tyre dhe që të frymëzojnë njëri-tjetrin.

Në këtë mënyrë, elementet ndërtues të lojës së rrëfenjës midis fëmijëve dhe të rriturve mund të krijohen nga rrëfenjat që i frymëzojnë më shumë fëmijët, duke përfshirë përshtatjen e tyre ose kombinimin e elementeve nga rrëfenja të ndryshme. Krijimi bashkë me fëmijët përmes bisedimit – një situatë imagjinare

- personazhe që çdo fëmijë zgjedh vetveten
- rregulla për të udhëhequr sesi do të zbatohen rolet
- një rrëfenje paraprake e cila nis të zhvillohet në lojë.

KËNDET E LOJËRAVE DHE QENDRAT E KUJDESIT DITOR MUND TË MBËSHTESIN LOJËN

Në lojërat e rrëfenjës së fëmijëve nën moshën e shkollës, edukatorët profesionistë futen në lojë me kostume, duke luajtur personazhe imagjinare. Për shkak se gjithmonë e

më shumë lojëra të luajtura nga fëmijët e vegjël u mungojnë fëmijëve të rritur për të kaluar traditat e lojës, nevojitet ndihmë nga i rrituri.

Si personazhe, të rriturit kanë mundësinë – ndërsa mbështesin iniciativat e fëmijëve dhe ndërveprimin e përbashkët – që të paraqesin me kujdes gërshetime befapuese dhe sfiduese në lojë për të ndihmuar fëmijët të cilët kanë vështirësi që t'i bashkohen grupit që të marrin pjesë gjithashtu.

Ditën në vijim, ju diskutoni për atë që ndodhi në të vërtetë dhe jepni ide për një vazhdimësi frymëzuese, e cila mbart gërshetime dramatike të subjektit, me fëmijët për herën tjetër. Edukatorët profesionistë të fëmijëve nën moshën shkollore marrin pjesë aktivisht në zhvillimin e subjektit dhe mjedisit të lojës, duke biseduar për rregullat e lojës, krah për krah si të barabartë me fëmijët.

Është një lojë, jo përsëritja e një loje. Respektimi i ideve dhe të dëgjuarit të tyre – përqaftimi i fillimeve të krijuara nga fëmija – është parakushti për lojërat e mira. Në fillim, të rriturve u duket e vështirë që të hyjnë në rolin e lojës së tyre dhe ta luajnë atë me besim, por praktika e bën përsosmërinë. Një lojë dhe një përrallë kanë një strukturë shumë të ngjashme. Transferimi i botës imagjinare të një përralle të zgjedhur mirë në një lojë është një prej mënyrave më efektive për të nxitur lojën. •

Lähde: Hakkarainen, P. & Bredikyte, M. 2013.
Kehittävän leikkipedagogiikan perusteet.

HYVINKÄÄ

PORVOO BORGÅ

Julkaistu 2018 Etelä-Suomen
aluehallintoviraston rahoituksella.

Merkityksellinen Suomessa -toimintaohjelman
tavoitteita tukeva Satukaravaani-hanke /
Helsingin, Hyvinkään, Kirkkonummen ja
Porvoon kirjastot ja varhaiskasvatus